

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ГЕРОЇВ КРУТ
ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
«КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ»
(для магістрів)**

Чернігів - 2019

Підготовлено доцентом кафедри управління персоналом, економіки праці та публічного управління Мурашко М.І.

Затверджено на засіданні кафедри кафедри управління персоналом, економіки праці та публічного управління Чернігівського інституту МАУП (протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.).

Схвалено Вченою радою Чернігівського інституту МАУП (протокол № 2 від 30 вересня 2019).

Мурашко М.І. Навчальна програма дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу» (для магістрів). – Чернігів: ЧІ МАУП, 2019. – 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу», питання для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

©Чернігівський інститут імені Героїв Крут
Міжрегіональної Академії
управління персоналом (МАУП), 2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу» розроблена для студентів, які навчаються за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Адміністративний менеджмент».

Навчальна програма розроблена для студентів заочної форми навчання та органічно включає в себе робочу програму курсу.

Мета курсу: полягає у формуванні фундаментальних знань з теорії та практики корпоративної соціальної відповідальності та відповідних професійних якостей, які забезпечують формування корпоративної соціально-відповідальної поведінки її суб'єктів (інститутів).

Предметом вивчення дисципліни є теоретико-методологічні, методичні та практичні положення формування інституту корпоративної соціальної відповідальності. Вивчення даної дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах.

Завдання навчальної дисципліни:

- визначити місце курсу як важливої складової формування професійних якостей сучасного фахівця;
- оволодіти знаннями щодо нормативного регулювання діяльності бізнесу, зокрема з питань його соціальної відповідальності;
- довести, важливість соціальної роботи бізнесу для забезпечення стабільного існування держави і розвитку соціуму;
- сформувати глибоке уявлення про взаємодію держави і бізнесу щодо виконання взятих на себе соціальних завдань.

За результатом вивчення дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу» студенти повинні:

ЗНАТИ:

- теоретичні засади корпоративної соціальної відповідальності;
- організацію управління в межах корпоративної соціальної відповідальності;

- моделі корпоративної соціальної відповідальності;
- корпоративну соціальну відповідальність у системі управління організацією;
- стратегію соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі;
- особливості формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності;
- взаємодію бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності;
- інформаційну політику в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальну звітність;
- соціальну відповідальність зацікавлених сторін компанії;
- екологічну компоненту соціальної відповідальності;
- стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

УМІТИ:

- формувати не фінансовий звіт корпорації, враховуючи її особливості;
- оцінювати ефективність соціальної відповідальності підприємств;
- впливати на формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності;
- оперувати інструменти соціальної відповідальності управління підприємством;
- сприяти створенню соціально відповідальних відносин бізнесу з територіальною громадою.

Міжпредметні зв'язки: державне управління в економічній сфері, економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економіка підприємства, економіка праці, організація і планування виробництва, маркетинг, менеджмент, стратегічне планування, теорія та історія державного управління тощо.

Підсумковий контроль з даної дисципліни проводиться у формі заліку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ»

№ з/п	Назва змістовної теми
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни	
Тема 1.	Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності бізнесу
Тема 2.	Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності бізнесу
Тема 3.	Моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу
Змістовий модуль II. Особливості процесу корпоративної соціальної відповідальності бізнесу	
Тема 4.	Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією
Тема 5.	Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі
Тема 6.	Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності
Тема 7.	Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності
Тема 8.	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою
Тема 9.	Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством
Тема 10.	Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність
Тема 11.	Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності
Тема 12.	Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії
Тема 13.	Екологічна компонента соціальної відповідальності
Тема 14.	Підготовка нефінансового звіту. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємств.
Тема 15.	Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні
	Всього годин: 90

ЗМІСТ
дисципліни
«КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Сутність корпоративної соціальної відповідальності. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Сфери прояву корпоративної соціальної відповідальності. Переваги корпоративної соціальної відповідальності. Сутність міжнародних ініціатив та критеріїв ефективності корпоративної соціальної відповідальності. Наукові підходи до визначення сутності корпоративної соціальної відповідальності. Види соціальної відповідальності. Підстави соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності.

Література [2-9; 11; 12; 16]

Тема 2. Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Система корпоративної соціальної відповідальності та її макро і мікрорегулятори. Концепція корпоративної соціальної відповідальності. Становлення та формування концепцій сталого розвитку компаній. Показники сталого розвитку компаній. Інструменти реалізації концепції сталого розвитку компаній. Стандартизація відносин соціальної відповідальності. Правове регулювання корпоративної соціальної відповідальності.

Література [2-7; 12; 18; 20]

Тема 3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Регіональні розбіжності та підходи до формування корпоративної соціальної відповідальності. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності. Ознаки американської моделі корпоративної соціальної відповідальності. Сутність європейської моделі корпоративної соціальної відповідальності та її різновиди в державах ЄС. Характерні риси японської моделі корпоративної соціальної відповідальності. Інші моделі корпоративної соціальної відповідальності.

Література [2-8; 12; 18; 20]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Особливості процесу корпоративної соціальної відповідальності бізнесу

Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією

Організація управління як один з ключових аспектів соціальної відповідальності. Формування корпоративної соціальної відповідальності щодо довкілля. Формування корпоративної соціальної відповідальності у відносинах із державою і міжнародна етика. Відповідальність підприємців за соціальну справедливість у сфері розподілу доходів.

Література [2-6; 8; 9; 17]

Тема 5. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі

Формування корпоративної соціальної відповідальності у відносинах із споживачами. Міжнародна ініціатива та законодавство України в сфері соціального захисту прав споживачів. Якість продукції (стандарт ISSO 9000). Принципи добросовісної конкуренції та етична поведінка компаній щодо контрагентів по бізнесу.

Література [2; 3; 5-9; 17]

Тема 6. Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності

Права людини і трудова практика як об'єкт корпоративної соціальної відповідальності. Міжнародні стандарти прав людини в сфері праці. Стандарти МОП і принципи Глобального договору в сфері праці. Європейська модель внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності. Законодавство України в сфері праці як основа корпоративної соціальної відповідальності з працівником. Системи мотивації персоналу. Соціальний діалог і внутрішня корпоративна соціальна відповідальність. Структура показників соціального звіту внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності.

Література [2; 3; 5-9; 17]

Тема 7. Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності

Моделі взаємодії бізнесу, влади та суспільства в рамках корпоративної соціальної відповідальності. Державне регулювання відносин корпоративної соціальної відповідальності. Державно-приватне партнерство як форма взаємодії бізнесу та держави в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Взаємодія державного, недержавного та приватного секторів в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Роль і місце національних проектів у стратегічному розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Методи боротьби з корупцією та шахрайством у зв'язку бізнес-влада-товариство. Корпоративна соціальна відповідальність в контексті міжкультурного середовища.

Література [1; 2; 4; 7-10; 16; 18]

Тема 8. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою

Історичні аспекти залучення і розвитку територіальних громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Функціонування фондів громад. Особливості співпраці бізнес-структур з недержавними організаціями.

Література [3-6; 8; 9; 12; 16; 18]

Тема 9. Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством

Соціально орієнтований менеджмент. Моделі соціально орієнтованого управління. Соціально орієнтований маркетинг. Соціальний проект. Розробка та реалізація соціального проекту. Внутрішня та зовнішня соціальна політика компанії. Ефективність управління з урахуванням корпоративної соціальної відповідальності. Соціальний аудит та нефінансова звітність.

Література [1; 2; 4; 7-10; 16; 19]

Тема 10. Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність

Основи формування інформаційної політики в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Побудова системи комунікацій із корпоративної соціальної відповідальності. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання, структура. Оцінка результативності програм корпоративної соціальної відповідальності.

Література [1; 3; 5; 6; 8; 16; 17]

Тема 11. Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності

Взаємозв'язок корпоративної культури організації та корпоративної соціальної відповідальності. Формування корпоративної культури та її структура. Зовнішні прояви корпоративної культури. Організаційна культура установи та її особливості.

Література [2; 3; 6-10; 17]

Тема 12. Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії

Соціальна відповідальність бізнесменів. Мотивація соціально відповідальної поведінки бізнесменів. Соціальна відповідальність менеджерів. Принципи побудови соціальної відповідальності менеджерів. Соціальна відповідальність працівників. Регулятори соціально відповідальної поведінки працівника. Соціальна відповідальність інноваторів. Межі соціальної відповідальності інноваторів.

Література [1; 3; 4; 5; 8; 9; 16; 18]

Тема 13. Екологічна компонента соціальної відповідальності

Сутність екологічної відповідальності. Еволюція концепцій екологічної відповідальності. Елементи екологічної відповідальності бізнесу. Досвід реалізації принципів екологічної відповідальності. Шляхи посилення екологічної відповідальності.

Література [2; 3; 5; 8; 11; 12; 17; 18]

Тема 14. Підготовка нефінансового звіту.

Оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємств. Нефінансова звітність як інструмент розвитку соціальної відповідальності підприємства. Стандарти підготовки нефінансового звіту. Процес підготовки звіту. Нефінансова звітність у світі. Нефінансова звітність в Україні. Фактори ефективності функціонування інструментів корпоративної соціальної

відповідальності в управлінні організацією. Рівні та показники соціальної відповідальності бізнесу.

Література [1; 2; 5; 7; 8; 10; 12; 17; 19]

Тема 15. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні

Зовнішні та внутрішні чинники розвитку соціальної відповідальності в Україні. Активізація діяльності підприємств щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Напрямки державної політики сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу. Мета, завдання та цілі стратегії сприяння соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 р.

Література [3; 11-15; 17]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте сутність корпоративної соціальної відповідальності.
2. Коли виникла корпоративна соціальна відповідальність?
3. Висвітліть основні етапи становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.
4. У чому сутність стратегічної філантропії?
5. Що означає корпоративна соціальна відповідальність бізнесу?
6. Яким чином упровадження програми корпоративної соціальної відповідальності мотивує персонал?
7. За якими критеріями здійснюється організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності?
8. Охарактеризуйте систему корпоративної соціальної відповідальності.
9. Висвітліть характерні особливості правового регулювання корпоративної соціальної відповідальності.
10. Назвіть показники сталого розвитку компаній.

11. Яким чином здійснюється державне регулювання відносин корпоративної соціальної відповідальності?
12. Покажіть роль та місце національних проектів у стратегічному розвитку корпоративної соціальної відповідальності.
13. Які є моделі корпоративної соціальної відповідальності?
14. Які фактори мають визначати вплив на формування моделі корпоративної соціальної відповідальності країни?
15. Яким чином проявляється корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в американській моделі?
16. Вкажіть традиційні ознаки європейської моделі корпоративної соціальної відповідальності.
17. У чому полягають особливості державного регулювання корпоративної соціальної відповідальності японського бізнесу?
18. Яка основна відмінність між американською та європейською моделями корпоративної соціальної відповідальності?
19. У чому полягає сутність корпоративної соціальної відповідальності для бізнесу?
20. Охарактеризуйте основні положення моделі корпоративної соціальної відповідальності.
21. Яким чином взаємодіють між собою різні моделі корпоративної соціальної відповідальності?
22. У чому полягає сутність екологічної шкоди?
23. Яке призначення мінімальної зарплати?
24. На яких принципах базуються взаємовідносини між соціальними партнерами?
25. Що таке соціально-етичний маркетинг та в чому полягає його соціальна спрямованість?
26. Охарактеризуйте розвиток споживчого руху в США.
27. Охарактеризуйте розвиток споживчого руху в державах Європи.

28. Які основні відмінності між корпоративною соціальною відповідальністю у взаємовідносинах із споживачами та соціально-етичним маркетингом?
29. Які нормативно-правові акти в Україні регулюють перебіг добросовісної конкуренції?
30. Що таке якість продукції?
31. Обґрунтуйте необхідність дотримання прав людини сучасної компанії.
32. В яких міжнародних документах визначено стандарти прав людини в сфері праці?
33. Розкрийте особливості становлення європейських стандартів праці.
34. У чому полягає специфіка американських стандартів праці?
35. Назвіть основні елементи європейської моделі внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності.
36. Дайте визначення соціальному діалогу.
37. У чому полягає державне регулювання відносин корпоративної соціальної відповідальності?
38. Яким чином взаємодіють бізнес, влада та товариство?
39. Що таке рейтингування взаємодій влади, бізнесу та товариства в рамках корпоративної соціальної відповідальності?
40. Назвіть основні види корупції.
41. Вкажіть головні джерела корупції в Україні.
42. Проаналізуйте роль та місце національних проектів у стратегічному розвитку корпоративної соціальної відповідальності.
43. Розкрийте сутність територіальної громади.
44. Вкажіть головні ознаки та функції територіальної громади в Україні.
45. У чому полягає сутність внутрішніх та зовнішніх інвестицій бізнесу?
46. Яким чином територіальна громада може впливати на розвиток бізнесу в межах її території?
47. Охарактеризуйте форми участі держави в життєдіяльності громади.
48. Назвіть основні функції, для виконання яких створюються фонди громади.
49. Що таке соціально орієнтований менеджмент?

50. Чим відрізняється соціально орієнтований менеджмент від соціально орієнтованого маркетингу?
51. Охарактеризуйте життєвий цикл соціального проекту.
52. Хто здійснює розробку соціального проекту?
53. Що таке внутрішня соціальна політика?
54. Яким чином здійснюється розвиток нефінансової звітності компаній?
55. Що таке інформаційна політика компанії?
56. Розкрийте сутність інформаційної політики компанії в сфері корпоративної соціальної відповідальності.
57. Назвіть основні принципи формування інформаційної політики в сфері корпоративної соціальної відповідальності.
58. Висвітліть історичний розвиток функцій корпоративної соціальної звітності.
59. Обґрунтуйте доцільність проведення аудиту корпоративної фінансової звітності.
60. Назвіть відомі Вам стандарти корпоративної соціальної звітності.
61. Сформулюйте основні цінності та принципи діяльності компаній.
62. Який тип організаційної культури притаманний компанії?
63. Сформулюйте основні трудові цінності працівників, які можуть задовольняти компанії.
64. Що таке корпоративна культура?
65. Що таке стихійна корпоративна культура?
66. Дайте тлумачення основних форм логотипів.
67. Розкрийте сутність поняття “філософія бізнесу та бізнесмена”.
68. Охарактеризуйте загальну методика розробки філософії бізнесу.
69. Назвіть способи пробудження в менеджерів соціальної відповідальності.
70. Що таке регулятори соціальної відповідальності поведінки працівника?
71. Яким чином можна запобігти соціально безвідповідальній поведінки працівника?
72. Розкрийте межі соціальної відповідальності інноваторів.

73. Яким критеріям повинен відповідати екологічно та соціально відповідальний бізнес?
74. Яким чином інтерпретується екологічна відповідальність представниками різних економічних шкіл?
75. Розкрийте сутність екологічної відповідальності через її функції.
76. Яким чином відбувається еволюція концепцій екологічної відповідальності?
77. Дайте характеристику основним елементам екологічної відповідальності бізнесу.
78. Проаналізуйте досвід реалізації принципів екологічної відповідальності.
79. Розкрийте сутність соціальної (нефінансової звітності) та її роль у розвитку соціальної відповідальності підприємств.
80. Яким чином відбувався розвиток нефінансової звітності?
81. У чому проявляється особливість інтегрованого звіту?
82. Які інструменти корпоративної соціальної відповідальності доцільні для використання на стратегічному та тактичному рівнях. Чому?
83. Яким чином використання інструментарію корпоративної соціальної відповідальності залежить від груп стейкхолдерів?
84. Що слід враховувати при оцінці ефективності соціальної відповідальності держави?
85. На які сфери діяльності спрямовується соціальна відповідальність українських підприємств?
86. Які фактори здійснюють вплив на формування соціальної відповідальності в Україні?
87. Дайте характеристику основним перешкодам впровадження соціальної відповідальності в Україні. Яким чином їх можна подолати?
88. Чому наявна нормативно-правова база України не стимулює розвиток соціальної відповідальності бізнесу?
89. Дайте характеристику основним напрямкам державної політики сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

90. Які завдання ставить проект Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 р.?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Антошко Т. Р. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах: монографія / Т. Р. Антошко, П. В. Круш, Ю. В. Тюленєва; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". – К.: НТУУ "КПІ", 2013. – 275 с.
2. Бакша Н. В. Корпоративная социальная ответственность: учебное пособие / 18 Н. В. Бакша, А. А. Данилюк. Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2012. – 292 с.
3. Колот А. М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія/ А. М. Колот, О. А. Грішнова. – К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.
4. Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посіб. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://stud.com.ua/39622/menedzhment/korporativna_sotsialna_vidpovidalnist Дата звернення: 18.11. 2017 р.
5. Корпоративна соціальна відповідальність: опор. конспект лекцій, плани семінар. занять, метод. вказівки та завдання для самост. роботи, тести для студентів спец. 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування" (за видами екон. діяльності) / Укоопспілка, Львів. комерц. акад.; [уклад. Колянко О. В.]. – Л.: Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. – 103 с.
6. Корпоративна соціальна відповідальність: підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогр. магістра зі спец. "Фінанси і кредит" / [О. Денис та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнецової; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – Вид. 2-е, випр. і допов. - К.: УБС НБУ, 2010. – 314 с.

7. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Л. Ненсі; пер. з англ. С. Яринич. – К.: Стандарт, 2015. – 302 с.
8. Кричевский Н. А. Корпоративная социальная ответственность / Н. А. Кричевский, С. Ф. Гончаров. – М.: Издательско-торговая корпорация "Дашков и Ко", 2017. – 215 с.
9. Лебедев І. В. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті впровадження концепції гідної праці: наук. монографія / Лебедев І. В. – О.: Атлант, 2014. – 375 с.
10. Мороз О. В. Корпоративне управління на підприємствах України: постприватизаційний етап еволюції: монографія. / О. В. Мороз, Н. П. Карачина, Т. 19 М. Халімон. – Вінниця: УНІВЕР-СУМ. – Вінниця, 2018. – 354 с.
11. Орлова Н. С. Концептуальні засади корпоративної соціальної відповідальності в Україні: монографія / Н. С. Орлова, А. О. Харламова; Донец. держ. ун-т упр. – К.: Кондор, 2014. – 276 с.
12. Охріменко О. О. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / О. О. Охріменко, Т. В. Іванова. – К: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 2015. – 180 с.
13. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua> Дата звернення: 18.11. 2017 р.
14. Офіційний сайт Держкомстату України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua> Дата звернення: 18.11. 2017 р.
15. Офіційний сайт Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org> Дата звернення: 18.11. 2017 р.
16. Петрашко Л. П. Корпоративна відповідальність: крос-культурні моделі та бізнес- практики: монографія./ Л. П. Петрашко. – К.: КНЕУ, 2013. – 372 с.
17. Практики КСВ в Україні 2015 / Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2015. – 148 с.

Додаткова:

18. Саприкіна М. А. Корпоративна соціальна відповідальність: модель і управлінські практики: підручник для ВУЗів / М. А. Саприкіна, М. А. Саєнсус, Г. А. Місько . – К.: Вид. «Фарбований лист», 2011. – 480 с.
19. Сирота В. С. Корпоративна соціальна відповідальність у системі економічної безпеки підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.02 / Сирота Вероніка Сергіївна; ВНЗ Ун-т економіки та права "КРОК". – Київ, 2016. – 20 с.
20. Європейські бізнес-практики корпоративної соціальної відповідальності: міжпредметний тренінг: навч. посіб. / [Л. П. Петрашко та ін.]; за ред. проф. Л. П. Петрашко; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2016. – 310 с.